

Zdaj je na vrsti KD

»Vsem jezikovnim manjšinam je treba pri-
znati enako dostojanstvo in enakopravnost.
Manjšine je treba enako zaščititi, ne glede na
njihovo številčno moč, ne glede na kraj nji-
hovega bivanja, na moč njihovih zahtev in na
trenutno raven zavesti lastne identitete... dr-
žava je po ustavi dolžna izdati zaščitne nor-
me... in ustvariti pogoje za zaščito in razvoj
narodnostne skupine, in sicer za vsa področ-
ja njenega življenja, na jezikovnem, kultur-
nem, socialnem, gospodarskem in političnem
področju.«

Te načelne misli so jasno prišle do izraza
na vsedržavnem zasedanju konec prejšnjega te-
dna v Vidmu, ki ga je priredila Demokratična
liga s sodelovanjem Kulturnega krožka »Stu-
denci« iz Špetra Slovenov in društva »Grup-
po ricerca e presenza« iz Gorice. Dvodnev-
no zasedanje je potekalo pod geslom: »Neza-
ščitene narodnostne in jezikovne skupnosti ter
demokratična država«. Demokratična liga ni
politična stranka ali politična organizacija,
temveč le Združenje »za politično kulturo«,
kot je povedal eden njenih predstavnikov.
Združenje se sklicuje na krščanske vrednote,
zaradi česar je jasno in naravno, da skuša
vplivati na oblikovanje temeljnih smernic zla-
sti tiste italijanske stranke, ki se ji pravi Kr-
ščanska demokracija. To je prišlo tudi jasno
do izraza na začetku zasedanja, saj so se ga
udeležili številni, najvidnejši predstavniki Kr-
ščanske demokracije iz Furlanije, med njimi
mnogi parlamentarci, deželni odborniki in sve-
tovalci ter videmski župan demokristjan Can-
dolini.

»Pobuda za to zasedanje — beremo v po-
ročilu za tisk — je nastala iz ugotovitve, da
se italijanski katoliški svet še ni sistematično
lotil obravnavanja vprašanja jezikovnih manj-
šin, ki živijo v državi. To zasedanje je samo
prvi korak in teži za tem, da bi katoliški svet
postal občutljiv za vprašanje, ki je bistveno
za razvoj demokracije v Italiji. Predmet raz-
prave je človek in celoviti razvoj njegove o-
sebnosti; ves človek, vsi aspekti njegove ose-
bnosti so izhodišče naših prizadevanj.«

Pri organizaciji zasedanja so imeli pomemb-
no besedo predstavniki Kulturnega krožka
»Studenci«, saj sta na primer njena člana Ru-
tar in Bankič bila skoraj stalno za predsed-
niško mizo, da ne omenjamo Ferruccio Klavo-
re, ki je lepo skrbel za stike s predstavniki
tiska, radia in televizije. Bankič je poleg te-
ga sodeloval tudi pri okrogli mizi in podal
pregled stanja v Beneški Sloveniji. Pri okrogli
mizi so poleg Bankiča sodelovali predstavniki
Furlanov, Okcitancev, Ladincev, Albancev z
juga države, Nemcev iz Veneta in Aostancev.

Pomen tega vsedržavnega zasedanja je prav
gotovo predvsem v tem, da so se lahko odgo-

(Dalje na 7. strani)

Forlanijev slalom

V torek je bila v poslanski zbornici tež-
ko pričakovana razprava o kočljivih izja-
vah predsednika republike Pertinija, da je
italijanski terorizem povezan z neko tujo
centralo, ki ga tudi dirigira, in da je ta cen-
trala v neki državi vzhodnega bloka. Te dr-
žave ni imenoval, a komentatorji so sklepa-
li, da je menil bodisi samo Sovjetsko zvezo
bodisi Češkoslovaško. Znano je, da je sov-
jetska vlada protestirala, prišla pa je na
dan tudi s protioptočbami na račun ameri-
ške obveščevalne službe CIA. Med drugim
je sovjetski tisk to celo obdolžil, da je u-
grabila Alda Mora, ki da je bil ameriški
politiki napoti.

Kot je bilo pričakovati, je potekla tor-
kova razprava v poslanski zbornici tako, da
ni povzročila nikake krize, zlasti ne na
vladni ravni, in ni zaostila nasprotij v
vladni koaliciji, hkrati pa je tudi nekoliko
skrhala ostrino polemike s Sovjetsko zve-
zo. Ministrski predsednik Forlani je rekel,
da obstajajo sumi, ne obstajajo pa dokazi
za to, da bi Sovjetska zveza ali kaka dru-
ga država vzhodnega tabora podpirala in
vodila terorizem v Italiji. Dokazano je so-
delovanje med italijanskimi in tujimi tero-
rističnimi skupinami, vendar pa ni dokazan
sum, da so kake tuje vlade ali institucije
v taki meri povezane s tem, da bi bilo mo-
goče to z absolutno gotovostjo trditi. Ven-
dar pa se ne zdi neutemeljena domneva,
da je italijanski terorizem morda podpiho-
van in izkoriščen od tujih držav. In v tej
zvezi ni mogoče pozabiti — je rekel Forla-
ni — da je Sovjetska zveza v središču ak-
cij, ki so prispevale k destabilizaciji v raz-
nih delih sveta.

To je bil v bistvu zapleten odgovor, ki
ga je dal Forlani na vprašanja in interp-
lacije vseh političnih skupin v poslanski
zbornici v zvezi z izjavami predsednika re-
publike Pertinija za francosko televizijo i-
na italijanski odgovor na sovjetski protest
zaradi tistih izjav. Forlani pa je pri tem o-
pozoril tudi na tajnost podatkov, ki jo je
treba varovati, ko gre za zadeve te vrste.
Poudaril pa je, da je iz poročil tajne obve-
ševalne službe zadnjega polleta razvidno,
da res obstajajo povezave med italijanski-
mi in tujimi teroristi. V tej zvezi je nave-
del Forlani precej podatkov, ki to potrju-
jejo. Opozoril je med drugim na dejstvo,
da je terorizem posebno aktiven v Turčiji,
ki ima tisoč kilometrov dolgo mejo s Sov-
jetsko zvezo, in v Italiji. Obe ti državi sta
članici atlantskega pakta in ležita na ob-
robem torišču atlantske obrambne zveze.
Obe pa sta tudi zdaj tarča ostre teroristične
ofenzive.

Forlani je tudi dejal, da je italijanska
vlada izrazila svojo vznemirjenost zaradi
hegemonističnih poskusov in ekspanzion-
istične politike Sovjetske zveze v zadnjih le-
tih, kar je pripeljalo do skrajno nevarnih
situacij. Forlani je pri tem spomnil na An-
golo, na Južni Jemen in na Afriški Rog,
kjer je bilo hudo spremenjeno ravnoesje,
na katerem je potekal proces pomirjenja.
Sovjetska zveza je v svoji protestni noti po-
trdila svoje načelno stališče, po katerem da
sovjetska država obsoja in je vedno obso-
jala terorizem. »Toda mi želimo — je izja-
vil Forlani — da bi to načelo uveljavili na
vseh področjih sovjetskega vpliva. Vlada se

dalje na 2 strani ■

Sindikati in gospodarska politika

Enotno tajništvo sindikalne federacije
CGIL, CISL in UIL bo v petek priredilo v
Rimu zborovanje sindikalnih voditeljev iz
posameznih italijanskih dežel, na katerem
bodo razpravljali in sklepali o vrsti sindi-
kalnih akcij, s katerimi naj delavci po vsej
državi pokažejo, da odločno nasprotujejo
ukrepom, ki jih je pred dnevi sprejel za-
kladni minister Andreatta na področju kre-
ditne politike. Poročilo, ki ga je te dni ob-
javilo enotno tajništvo sindikalne federa-
cije, poudarja, da so ukrepi zakladnega
ministra v kričečem nasprotju s temeljnimi
smernicami gospodarske politike, ki jo je
bila napovedala sedanja vlada. Omejitev
kreditov — nadaljuje poročilo — bo nega-
tivno vplivala na dohodke delavcev in zla-
sti na raven zaposlenosti. Pri tem poročilo
omenja nove davčne dajatve ter zlasti iz-

redni davek, ki ga je vlada določila za ob-
novo potresnega območja na jugu države.
Sindikati poleg tega omenjajo posredne
davčne dajatve, kot je na primer davek na
uporabo električnega toka, od česar bodo i-
meli največjo škodo prav odvisni delavci.
Nove davčne dajatve in nova denarna po-
litika, ki jo zagovarja zakladni minister,
pomeni po mnenju sindikalnih organizacij
napad na raven zaposlenosti, proti čemur
nameravajo sindikati odločno nastopiti.

Enotno tajništvo sindikalne federacije
CGIL, CISL in UIL je dokončno odobrilo
nove predpise, ki bodo urejali potek stavk
na področju prevozov. Sindikalno tajništvo
opozarja, da novi predpisi že obvezujejo
vse delavce. V prihodnjih dneh bo vrsta po-
svetov s prizadetimi delavci, ti posveti pa
se bodo morali zaključiti v dveh tednih.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 8. februarja, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Nediški zvon, oddaja o Benečiji; 11.00 Mladinski oder: »Zaklad pri samotni roži«; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 »Radio Klopotača«, variete Radijskega odra; 15.00 Šport in glasba ter neposredni prenosi; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 9. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Slovenci v miljskem okoliščju; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Skladbe slovenskih in drugih jugoslovanskih avtorjev; 11.30 Beležka; 12.00 Kulturni dogodki; 12.30 Melodije od vsepovsod; 13.00 Poročila; 13.20 Z revije Zveze cerkvenih pevskih zborov; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: Tik-tak; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Janez Jalen: »Bobri«; 15.00 Glasbeni ping-pong; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Simfonični orkester Slovenske filharmonije pod vodstvom Antala Jancovicsa; 18.00 Kulturno pismo; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 10. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Primorska duhovščina pod fašizmom; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Oddaja za otroški vrtec; 11.30 Folklorni odmevi; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Motivi z malega zaslona; 16.00 Mladi pisci; 16.30 Rezervirano za...; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Nove plošče; 18.40 Sodobni italijanski deželni dramatik; 18.45 Priljubljeni motivi; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 11. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.45 Oddaja za prvo stopnjo osnovne šole; 11.30 Beležka; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nadiških dolin; 13.00 Poročila; 13.20 Naši zbori; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Janez Jalen: »Bobri«; 15.00 Nove plošče; 16.00 Slovenska literatura v Italiji; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Iz sveta umetnosti; 18.40 Priljubljeni motivi; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 12. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.45 Oddaja za drugo stopnjo osnovne šole; 11.30 Folklorni odmevi; 12.00 Iz sveta umetnosti; 12.40 Melodije od vsepovsod; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladi pred mikrofonom; 14.45 Problemi slovenskega jezika; 15.00 Glasbeni revival; 16.00 Vinko Beličič: Prelistavanje poldavnine; 16.30 Glasbene diagonale; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Četrtekova srečanja; 18.30 Kulturne rubrike naših tednikov; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 13. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Zimske slike; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Za ljubitelje operne glasbe; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Beležka; 12.00 Na goriškem valu; 12.30 Melodije od vsepovsod; 13.00 Poročila; 13.20 Mednarodno tekmovanje »Cesare Augusto Seghizzi« 1980; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: Kje je napaka; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Janez Jalen: »Bobri«; 16.00 »Radio klopotača«, variete Radijskega odra; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki; 18.30 Priljubljeni motivi; 18.40 Slovenska imena naših lrajev; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 14. februarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester Slovenske filharmonije pod vodstvom Antala Jancovicsa; 11.40 Folklorni odmevi; 12.00 »Danes in jutri«, oddaja o Reziji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Gremo v kino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Slovenski zbori in vokalne skupine na ploščah; 17.30 Na goriškem valu; 18.00 Ivan Raos: »Odklonjeno povabilo«, monodrama; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Za pogajanja, vendar pod določenimi pogoji

Ameriški predsednik Reagan je posredoval intervju tedniku Time in štirim vodilnim ameriškim dnevnikom, v katerem izraža pripravljenost za obnovo dvostranskih pogajanj s Sovjetsko zvezo glede omejevanja jedrskega orožja, kakor hitro bodo sovjetski voditelji pokazali pripravljenost na pravnju znižanje omenjenega orožja. Vsekakor je izrazil zavzetost za ohranitev krepke obrambe. Podčrtal je nujnost ameriške prisotnosti na Bližnjem vходу, kar pa ne pomeni nujne intervencije v vsakem primeru. Glede vprašanja povratnikov, nekda njih ameriških talcev v Iranu, je dejal, da namerava proučiti posamezne točke dogovora v zvezi z obstoječim mednarodnim pravom, pa tudi z ameriško notranjo pravno ureditvijo. Pomisleke je izrazil zlasti glede člena dogovora, ki ga je dosegel Carter, ki onemogoča nekdanjim talcem, da bi zahtevali na ameriških sodiščih od iranske vlade odškodnino. Reagan je dejal, da po njegovem uprava ne more odreči državljanom možnosti, da branijo lastne interese.

Reagan je ponovno kritiziral Carterja in izrazil mnenje, da bi moral biti že takoj po zajetju talcev odločnejši. Glede izrael

skih kolonizacijskih naselbin na zahodnem delu Jordana je dejal, da po njegovem ni so protipravne, vsekakor je izrazil mnenje, da gre za provokatorski nastavek. Opazovalci ugotavljajo, da je prva izjava takšne vsebine od strani kakega ameriškega predsednika.

Glede ostre polemike med Sovjetsko zvezo in Združenimi državami Amerike o podpihovanju terorizma v svetu, je Reagan dejal, da so Sovjeti na njegove obtožbe odgovorili, da se laže, vendar niso z dokazi utemeljili svojega stališča.

Pred dnevi je moskovska Pravda objavila v celoti poročilo agencije Tass, ki za vrača ameriške obtožbe na račun Sovjetske zveze, da sodeluje z mednarodnim terorizmom in vabi Združene države Amerike h konstruktivnejšemu dialogu.

Vladimir Vasev, ki vodi posle sovjetskega veleposlaništva Združenih držav Amerike je v intervjuju za neko ameriško televizijo omrežje izrazil mnenje, da so še vedno možna pogajanja med obema državama glede najhujših spornih vprašanj od Perzijskega zaliva do Indijskega oceana ter tudi o Afganistanu.

FORLANIJEV SLALOM

■ nadaljevanje s 1. strani

sicer zaveda, da je italijanski terorizem v veliki meri notranji pojav in ima notranje vzroke in da ga je tudi treba premagati v državi sami, vendar pa zaradi tega ne misli zapirati oči pred mednarodnimi povezavami, s katerimi bi se lahko okoriščal. Zato bo tudi na tem področju izvajala trdno in odločno akcijo za obrambo državne suverenosti proti vsakemu vmešavanju. V tem duhu je predložila Italija na konferenci o miru in varnosti v Evropi, ki zaseda v Madridu, poseben predlog o terorizmu, da bi se razširilo in okrepilo sodelovanje med 35 državami, ki so podpisale zaključni akt helsinške konference. Pri tem je Forlani tudi poudaril, da se obrača tudi na države, ki pripadajo skupini nevtralnih držav, in na vzhodne države, naj se pridružijo temu italijanskemu predlogu. Po njegovem je namreč neobhodno potrebno, da vsaka država dokaže, da hoče dejansko uveljavljati izjave, s katerimi izraža namen, da bo z vsemi sredstvi pobijala terorizem.

Komentarji v veliki večini italijanskih dnevnikov menijo, da se je Forlani zelo spretno obnašal pri tej priložnosti in vozil pravi slalom, ne da bi bil ob koga trčil in se komu zameril. Potrdil je izjave predsednika republike, ne da bi jih bil ponovil, vsaj ne najhujših, in ugodil željam svojih partnerjev v vladi, ki se niso ravno krile, hkrati pa tudi obsodil hegemonistično in ekspanzionistično politiko Sovjetske zveze, ne da bi mogla ta zaradi tega protestirati. Nekateri listi pa vendar menijo, da Sovjeti in njihovi prijatelji v Italiji in zlasti v parlamentu ne bodo kar tako požrli njegovih izjav in se bodo skušali maščevati. Zato naj bi bil Forlani kot predsednik vlade

odslej še bolj buden pri razpravah o raznih zakonih v poslanski zbornici in v senatu in posebno ob priložnosti tajnih glasovanj. Njegova vlada je postala po tem njegovem torkovem govoru v poslanski zbornici še bolj nadležna tistim, ki bi radi spravili iz vlade socialiste in vrinili na njihovo mesto komuniste. Spričo tega bi lahko postal vsak problem priložnost za vladno krizo. Ni slučaj, da je takoj narastel in se zaostрил ton polemik o gospodarskih vprašanjih. Forlani bo moral še in še preskakovati ovire. Mogoče pa le ima v zadostni meri tiste atribute moškosti, ki mu jih je nedavno odredkal neki znani italijanski časnikar.

—o—

Izraelske volitve

Datum predčasnih parlamentarnih volitev v Izraelu še ni dokončno določen. V nedeljo je vlada predlagala sedmi julij, kasneje pa je posebna parlamentarna komisija sklenila, da predlaga zbornici še bližji datum, in sicer 30. junij. Za tako izbiro so se izrekli laburisti, ki jih vodi Simon Peres. Nekatere raziskave javnega mnenja v Izraelu so pokazale, da se ravno laburistom obeta politični uspeh na volitvah.

Sedanji ministrski predsednik Begin se je odločil za predčasne volitve, ker je njegova sredinsko-desničarska koalicija pretekli mesec izgubila večino v parlamentu. Kljub mirovnemu dogovarjanju in urejenim diplomatskim odnosom z Egiptom se je Beginova priljubljenost zelo zmanjšala, saj pesti Izraelce 132-odstotna inflacija, vladna naklonjenost izraelskim naselitvam na palestinskem ozemlju pa je onemogočila rešev vprašanja o palestinski avtonomiji.

Ob slovenskem kulturnem prazniku

Pesnik obupa in upa

Nepodkupljivi in nadvse kritični slovenski pisatelj Janez Trdina je že leta 1850, na svežem Prešernovem grobu, največjega slovenskega pesnika primerjal z vodo, ki je nikdar ne zmanjka, pa četudi jo vedno zajemamo. Zelo slikovito ga je soočil z »obnebjem, ki se nikdar zemlje ne dotika, ampak zmeraj nove, neizmerne lepote v jasni daljavi kaže«. »Tu je vijolica,« pravi Trdina, »ki nikdar duha ne izgubi, ampak nam kakor staro vino zmeraj žlahtneje diši, kolikor dalje ga kuhamo. Tu je godba, ki nam zmeraj nove glase daje in naše srce v vedno novih harmonijah ziblje. Tu je z eno besedo večni pesnik, čigar poezije so iz srca pognale. Iz njih je drevo zraslo, ki bo s svojim sladkim sadjem tudi še pozneje vnuke radovalo.«

Trdina se ni motil in Trdina je jasno povedal: večni pesnik. Večni pesnik vedno živi in aktualne poezije v kultivirani literarni obleki in v utemeljeni in poglobljeni, intelektualni misli. Prešernova večna pesem, pesem ljubezni — do žene, pesem ljubezni — do Domo-vine, pesem ljubezni — do Človeka — in kot osveščevalni vrh v razumevanje nastanka slovenskega naroda: Prešernova pesem boja med krščanstvom in poganstvom tam pod očišče-valnim slalom mlade Savice v spoznanju, da »pravi Bog se kliče Bog ljubezni, da ljubi vse ljudi, svoje otroke...«, ta Prešernova večna pesem ogreva tudi vnuke pesnikovih vnukov.

Ni čudno, da Prešeren velja za utemeljitelja visoke kulture slovenskega naroda, za ti-stega duhovnega zidarja, ki je zazidal sloven-sko duhovno stavbo, ki se ji ni treba sramo-vati podobnih dosežkov v kulturah sveta. Po-leg tega je Prešeren eden največjih besednih mojstrov slovanskega romantičnega pesništva.

Prešeren je prišel v svet najzahtevnejšega besednega ustvarjanja tako kot mnogi drugi slovenski pesniki in pisatelji iz preproste kmeč-ke hiše z značilno črno kuhinjo, glavno sobo in kamro. Še danes stoji v Prešernovi rojstni hiši tista zibelka, v kateri je njegova mati ujčkala bodočega pesnika pesnikov. Še na smrtni postelji se je spomnila tega svojega »čudnega otroka« in rekla: »France, tako jle-ten otrok si bil!«

Dne 3. decembra 1980 je preteklo 180 let od Prešernovega rojstva. Rodil se je ob treh popoldne in bil kmalu za tem krščen na Rodinah na ime sv. Frančiška Ksaverija, ki ga praznujemo na ta decembrski dan. Rodil

se je v tisti kamri, tako kot tudi vseh drugih sedem bratov in sestra.

Življenjske postaje tega pretresljivega pe-snika ljubezni in bolečine so znane: visoko-šolsko izobraževanje na Dunaju, odvetniško delo v Ljubljani in Kranju, samotno in trpe-če soočanje s preprostim, popolnoma zameje-nim časom in prostorom, ki so mu zadošča-le predvsem pridobitniške postoritve in cesar-sko-narodnjaški hura-patriotizem kakega Jova-na Vesela Koseskega.

Tam v gorenjskem kotu se mu je tudi izteklo kratko življenje, ki ga je živel sredi konservativne dobe, ki pa je že rasla v po-mlad narodov in v duhovno vstajenje.

To, kar je bilo še skrito pod pepelom, je Prešeren predčasno odkril in duhovno uteme-ljil. Nova doba svobodnih ljudi in svobodnih narodov je bila za Prešerna kot tista nedo-segljiva in idealizirana žena, kot Primičeva Julija. Ta je bila kot zvezda na nebu, kot ti-sta zvezda, ki ne moremo do nje, a nam vse-eno trdosrčno sveti vse do zadnjih življenj-skih ur.

Skoraj bi lahko rekli, da je Prešeren ži-vel nad materialnim in pragmatičnim svetom. Živel je v svetu kulture, v svetu lepih knjig in lepih misli, v svetu stopnjevanih čustveno-sti in utemeljenih miselnih spoznanj. Kljub temu je bila ta Prešernova nadtelesna duhov-na abstrakcija zemeljska in naša. Naša kot vse te pretresljive in podoživete slovenske bese-de, kot vsa ta narodna prebujanja, vztrajanja in kljubovanja, kot vsi klici po bratstvu in svobodi, po ljubezni, naši osebni in zasebni,

(Dalje na 7. strani)

Mali narodi in zgodovina

V Nemčiji je izšlo zadnji čas spet nekaj novih in obširnih zgodovinskih del o zgo-dovini nemškega naroda oziroma nemškega Rajha, t.j. nemške države, od njenega začetka do najnovejšega časa. Take zgo-dovine izhajajo v posameznih zvezkih, ki na-nesejo skupno na tisoče strani. Dodane so jim zelo obsežne bibliografije, t.j. seznam virov in znanstvenih del, na katera se opi-ra nova zgodovina. Tudi število teh del ob-sega na tisoče knjig. Slovenci smo bili v raz-dobju približno 1200 let bolj ali manj tesno povezani z nemško zgodovino, bodisi v obli-ki avtonomnih fevdalnih držav v sklopu nemškega Rajha, kot so bile npr. Karanta-nija, Pribinova in Kocljeva Panonija, avto-nomne vojvodine in kronovine Koroška, Kranjska, Goriška, kot Slovenska ali Vind-ska marka, kot država celjskih knezov in kot polovica štajerske vojvodine, posebno pa kot glavni del takomenovane Notranje Avstrije, in dolga stoletja je celo veljal ne-napisan zakon, da ni mogel postati cesar rimsko-nemškega cesarstva, kdor ni bil hkrati vladar nekdanje Karantanije, to je slovenskih dežel ali pa Saške, in vendar nemška zgodovinska literatura, ki jo nava-jajo te nove knjige, nikjer ne omenja slo-venskih zgodovinskih del.

To je vzrok, da je slovenska zgodovina tako malo poznana in da jo podcenjujejo

ali ne poznajo celo Slovenci sami, ker so mnjenja, da bi jo nemški in drugi avtorji pač omenjali, če bi bila pomembna. Ne upo-števajo pa dejstva, da zgodovinarji mnogo-številnih ali »velikih« narodov, kot se pra-vi, ne berejo in zato tudi ne upoštevajo kot vi-re zgodovinskih del v jezikih malih naro-dov. Pri pisanju srednjeveške frankovske in nemške zgodovine bi bilo treba na vsak način upoštevati tudi slovensko zgodovino oziroma slovenske avtorje, ki so pisali o tem in prikazovali zgodovino slovenskega naroda v sklopu zvezne frankovske in po-znejše nemške države, a tega ne storijo. Iz omalovaževanja malih narodov tudi ne o-menjajo zgodovinskega razvoja drugih ma-lih narodov v srednji in zahodni Evropi, ka-kor da je zgodovina Srednje in Zahodne Evrope identična z zgodovino nemškega ali francoskega naroda. V zbirkah zemljevidov, ki prikazujejo ozemeljske, državne in sploh politične spremembe nekdanjih dob, niso takorekoč nikoli prikazane slovenske dežele kot avtonomne dežele, kar so v re-snici bile, ali celo kot samostojne državne tvorbe, kot je bila npr. država celjskih knezov, ki je bila celo v vojni z rimsko-nemškim cesarjem ter je celjska vojska ne-koč zasedla Dunaj in ujela cesarja.

Tudi češki kralj Otakar se je predvsem zato potegoval za posest slovenskih dežel, ker je le s tem dobil pravico, da se je lahko potoeval za nemško cesarsko krono, kar pa se mu je, kot znano, ponesrečilo, ker mu je Rudolf Habsburški iztrgal slovenske dežele in s tem tudi pravico, da bi kandidiral za nemškega cesarja, in se na osnovi po-sesti slovenskih dežel končno sam kandidiral za nemškega cesarja.

Te stvari so nekaterim avstrijskim in nemškim zgodovinarjem dobro znane in ne-kateri so o njih tudi že pisali, vendar se u-radno nemško zgodovinopisje na to še ved-no ne ozira. Slovenci pa imamo zaradi tega kompleks zgodovinske manjvrednosti. V resnici pa bi se moralo slovensko zgodovi-nopisje otresti tega kompleksa in na novo ter samostojno preučiti slovensko zgodovi-no, ne glede na trditve pristranskih nemš-kih in drugih zgodovinarjev.

Imovina bivšega perzijskega šaha

Vrhovno sodišče v New Yorku, je v to-rek pričelo razpravljati o zahtevi iranske vlade, naj se Teheranu vrne imovina sestre pokojnega šaha, princezinje Ashraf. Gre za vrednost kakih treh milijard dolarjev, za katere teheranske oblasti zahtevajo izročit-ev, ker pravijo, da se je tega denarja neza-konito polastila družina bivšega šaha tik preden je pobegnila iz Irana ob izbruhu islamske revolucije. Teheransko vlado za-stopa skupina ameriških odvetnikov.

Sodišče je sprejelo predlog odvetnika a-meriške zvezne vlade, naj se razprava pre-

kine in odloži na kasnejši čas, da bo med-tem lahko nova ameriška vlada natančno proučila finančni dogovor z Iranom, ki je omogočil izpustitev ameriških talcev. Od-vetnik iranske princezinje pa je iranski vlad-i zanikal pravico, da zahteva izročitev te imovine, češ, da se je iranska vlada z ugra-bitvijo ameriških talcev hudo pregrešila zo-per mednarodno pravo. Odvetnik iranske vlade pa je trdil, da zahteva po izročitvi imovine bivšega šaha nima nobene zveze z ugrabitvijo ameriških talcev, zaradi česar je po njegovem stališče teheranske vlade pravno povsem utemeljeno.

Dežela o zavodu združenega sveta

Tiskovni urad dežele Furlanije-Juljske krajine nam je posredoval poročilo o poteku seje, ki so se je udeležili deželna odbornika Barnaba in Coloni, predsednik Sklada za Trst Pittoni, predsednik Tržaške hranilnice, odvetnik Terpin in na kateri so razpravljali o vprašanju ustanovitve Zavoda združenega sveta v Devinu. Na seji so bili prisotni tudi nekateri predstavniki mednarodne organizacije, ki upravlja in vodi že obstoječe zavode Združenega sveta. Iz poročila je razvidno, da nameravajo v prvem triletju delovanja tega zavoda dijake in profesorje nastaniti v raznih hotelih, medtem ko bi uprava zavoda bila v starem šolskem posloju v Devinu. Za delovanje tega zavoda so baje na razpolago pro-

stori v sedanji vojašnici finančnih stražnikov v Devinu, v enakem posloju v Mahinjah in v posloju za goste v Devinu, ki je last tamkajšnjega princa. Deželna uprava pa bi financirala izgradnjo novih prostorov za ta zavod na področju, ki ga bo določila nabrežinska občinska uprava.

Devinsko-nabrežinski občinski svet je z večino glasov pred kratkim izrazil povoljno mnenje, da se staro šolsko poslopje v Devinu da v najem deželi za tri leta za potrebe omenjenega zavoda. Hkrati je odobril resolucijo, ki med drugim pravi, da bi morala deželna uprava poskrbeti za preureditev starega šolskega poslopja in za preureditev neke stare občinske hiše v Devinu, ki naj se nameni za potrebe kulturnih in športnih organizacij v Devinu. Poročilo deželnega tiskovnega urada pa vsebine te resolucije sploh ne omenja, kot tudi ni v njem govor o deželnih finančnih sredstvih za popravilo in preureditev poslopja, ki bi moralo služiti za potrebe kulturnih in športnih organizacij. Predstavniki teh organizacij so, kot znano, odločno nasprotovali predlogu, da bi občina dala deželi v najem staro šolsko poslopje v Devinu za potrebe Zavoda združenega sveta, čeprav so hkrati poudarili, da se s to pobudo strinjajo.

PRED VOLITVAMI NA UNIVERZI V TRSTU

Mladinska sekcija Slovenske skupnosti v Trstu je na svoji zadnji seji dalj časa razpravljala o volitvah za obnovitev študentskega predstavništva v izvoljenih svetih tržaškega vseučilišča. Volitve bodo 13., 14. in 15. februarja. Do njih pa prihaja brez poglobljenih priprav in v položaju, ki gotovo ni najboljši, saj se je izkazalo, da izvoljeni sveti nimajo takih pristojnosti, ki bi dejansko lahko omogočali študentom delo za prenovu univerze in izboljšanje odnosov na njej. Kot je znano, je na volitvah pred dve letoma v enotni listi nastopala tudi mladina Slovenske skupnosti s svojim kandidatom, ki sicer ni bil izvoljen. V tem času pa tudi ta lista ni izpolnila pričakovanj in ni pokazala tiste aktivnosti, ki jo je Mladinska sekcija pričakovala do izvoljenih zastopnikov.

Za te volitve se pripravljala nastop podobne enotne liste, h kateri je bila povabljena tudi Mladinska sekcija SSK. Na zadnji seji so člani odbora potrdili nastop svojih predstavnikov, ki so sodelovali pri zadnjih razgovorih. Mladina Slovenske skupnosti ni imenovala svojega kandidata. Kljub temu se ji zdi nastop liste pomemben, saj lahko predstavlja priložnost za razpravo o perečih problemih na univerzi, poleg tega pa s slovenskim kandidatom in s svojim programom poudarja slovensko prisotnost na univerzi in se zavzema za pravice naše narodnostne skupnosti. Zato Mladinska sekcija SSK podpira nastop te liste pri bližnjih volitvah in vabi študente, da se zavzamejo za poživitev dela na univerzi.

SEJA SEKCIJE SLOVENSKE SKUPNOSTI V OBČINI ZGONIK

Dne 23. januarja letos se je sestala sekcija SSK občine Zgonik. Sejo je odprl voditelj občinske svetovalske skupine SSK Joško Gruden. Prisotna sta bila tudi občinska svetovalca Srečko Štolfa in Josip Milič.

Sekcija je med drugim obravnavala pereča pravno-urbanistična vprašanja, ki zadevajo občino Zgonik. S tem v zvezi je bil tudi govor o problemu kmetijskega turizma, o katerem sta posebej spregovorila Škerk in Vremec.

V nadaljevanju seje je sekcija obravnavala vsa važnejša vprašanja slovenske narodne skupnosti v naši deželi, posebej v zvezi z našo celovito narodnostno zaščito.

Ob koncu je sekcija izrekla ostro ogorčenje nad razlastitvami na Kolonkovcu

OSKRUMBA V RIŽARNI

Politični oddelek tržaške kvesture nadaljuje preiskavo v zvezi s krajo bičastega kija, katerega je uporabljal nacistični zločinec Hackenhold za pretepanje in mučenje žrtev. Neznanci so zapustili na kraju oskrumbe letake, ki povečujejo nacizem. Demokratične sile izražajo ogorčenje nad podlim dejanjem. Vsedrjavno združenje bivših deportirancev je naslovilo na tržaškega župana brzojavko, v kateri opozarja, da je že večkrat opozorilo na nezadostno nadzorstvo.

Slovenski kulturni praznik v Mačkoljah

Mačkolje, ta prijazna, a malo znana vas našega Brega, ki po vseh svojih značilnostih in jeziku že jasno kaže na bližino Istre in njenih jezikovnih, arhitektonskih in kulturnih značilnostih, so se letos, takoj s prvim dnem letošnjega februarja, spomnile Prešerna in naše slovenske kulture naploh, kajti vsakoletni spomin na Prešerna je tudi naša vsakoletna obnova nikdar izrečene, a v nas trdno zakoreninjene obljube, da bomo ostali zvesti našemu jeziku, našemu miselnemu svetu, našemu narodu.

Na Slovenski kulturni praznik, kot so ga imenovali, so kulturni delavci prosvetnega društva Mačkolje, ki je, kot vemo, zelo delavno, povabili Tržaški kvintet, ki ga vodi Tomaž Simčič, gledališkega igralca in umetnika Staneta Raztresena in g. Toneta Bedenčiča, da bi pokazal svoje diapozitive o Gorenjski.

Večer se je odvijal v preurejenih prostorih nekdanje srenjske hiše, ki danes lahko odlično služijo kulturnemu delovanju v vasi. Delovanje, ki vzbuja v vasi veliko za-

nimanje, saj je bila dvoranica, ko se je prireditev začela, nabito polna.

Kvintet je izvajal pesmi slovenskih avtorjev od Gallusove »Ante Luciferum« pa do enega zadnjih Vrabčevih zborov, ki ima naslov »Od Portoroža do Devina«. Zapel je tudi dve pesmi na Prešernovo besedilo, se pravi Hajdrihovo »Pod oknom« in Vrabčev »Zdravico«. Spored šestih pesmi je kvintet razdelil na dva dela.

Med obema je Stane Raztresen z izredno umetniško prepričljivostjo podal nekaj Prešernovih večno lepih pesmi. Med njimi so bile tudi zelo znane, kot Orglar, Povodni mož, Ribič, Slovo od mladosti idr. Izredna Raztresenova nadarjenost so tem Prešernovim umetninam dale poslušalcem možnost, da so uživali ob poslušanju sporočila in umetniške vrednosti te Prešernove slovenske besede. Zvestoba jeziku in narodu pa je bilo jedro tudi Raztresenovih povezovalnih besed med eno pesmijo in drugo. Prav zato je naravnost pretresljivo izvenel Budalov sonet o tragiki naših ljudi pod fašizmom, sonet, ki poleg drugega tudi kaže, kako malo poznamo Primorci tega našega izrednega kulturnega delavca.

Pravi vrhunec večera pa je bil, ko se je Stane Raztresen spomnil Benečije in njene ga naroda ter je za zaključek podal še razmišljanje po pogovoru z »njegovo ekselencio prefektom« kaplana Martina Čedermaca in znamenito pridigo tega znanega Bevkovega lika, enega izmed tolikih primorskih duhovnikov v tistih letih fašističnega terorja. Ko je kaplan Čedermac — Raztresen končal svojo pridigo, sem med navdušenim ploskanjem ljudi imel občutek, da je

(dalje na 6. strani)

UMRL JE STANKO PERTOT

V Trstu, posebno v domačih Barkovljah se je naglo razširila vest, da je v sredo, 4. t.m., povsem nepričakovano izdihnil v bolnišnici ugledni javni in športni delavec Stanko Pertot. Jeseni je praznoval 70 let, priljubljen pa je bil kot vesten, delaven in družaben človek. Rajni Pertot se je poklicno ukvarjal s trgovskim podjetjem. Že pred vojno se je v letih od 1922 do 1927 uveljavil kot aktiven športnik in nogometni sodnik. Med vojno so ga kot aktivista Osvobodilne fronte aretirali

aprila 1944. Zaprt je bil v zloglasnem bunkerju na Trgu Oberdan, nato pa so ga poslali v taborišče Buchenwald. Po vojni je postal predsednik zamejske športne zveze. Dolgo let je bil predsednik športnega združenja Bor in duša Prosvetnega društva v Barkovljah. V 60-tih letih je bil med ustanovitelji politične skupine Slovenska levica, pri kateri je bil do konca član vodstva. V zadnjih letih si je pridobil zasluge za obnovo pomorskega kluba Sirena v Barkovljah.

Sredi maja odprtje mejnega prehoda v Štandrežu

Na osmem zasedanju tehnične mešane italijansko-jugoslovanske komisije, ki se je sestala pretekli torek v beli dvorani goriškega županstva, je bila sprejeta okvirna odločitev, da se novi mejni prehod v Štandrežu otvori v sredini maja. Predstavniki obeh držav so se tudi domenili, da se bo otvoritev izvršila ob prisotnosti najvišjih predstavnikov italijanske in jugoslovanske zvezne vlade. Delegaciji, ki sta ju vodili za italijansko stran skrbnik za javna dela naše dežele dr. Vittorio Della Corte, za jugoslovansko pa direktor Cestne skupnosti Slovenije inž. Lojze Blenkuš, sta ugotovili, da so vsa dela na obmejni postaji v glavnem dokončana in da je v tem času, ki nas loči od odprtja, potrebno izvršiti še nekatera manj pomembna dela. Z obeh strani je bilo poudarjeno, tako med uradnim zasedanjem komisije kot tudi pri delovnem

kosilu, da je treba temu objektu, ki je prva važnejša realizacija na meji po podpisu Osimskih sporazumov, dati poseben poudarek in videti v tej izvedbi važen dosežek v politiki medsebojnega sodelovanja, kar je tudi zagotovilo, da se bodo dosednji odnosi še poglobili in plodno razvijali. Goriška meja je lahko za vzgled vsem ostalim narodom in državam, kako taki dogodki prispevajo k utrjevanju miru in sožitja med prebivalstvom in med vladnimi predstavniki držav, ki imajo različen politični in družbeni sistem. Delegaciji sta nadalje do-

ločili, da se ponovno sestaneta v aprilu za dokončno določitev datuma in poteka otvoritvene svečanosti. Clani delegacij so tudi sklenili, da bo ves tovarni promet po odprtju novega mejnega prehoda preusmerjen od prehoda pri Rdeči hiši v Štandrež oz. Vrtojbo; mejni prehod v Rožni dolini bo še naprej ostal prehod prve kategorije, vendar samo za osebni promet. Vse podrobne operacije v zvezi s carinjenjem in kontrolo na meji, bodo predmet razprave med pristojnimi organi. Po zaključku zasedanja sta si delegaciji ogledali mejni prehod v Štandrežu, tako na italijanski kot jugoslovanski strani in se tako neposredno prepričali, da so vsa dela skoraj zaključena, obenem pa so si izmenjali informacije o upravljanju tega obmejnega objekta, ki je eden izmed najlepših v Evropi.

Goriški zbori na reviji »Primorska poje«

Na letošnjo revijo Primorska poje, ki jo organizirata Zveza slovenskih kulturnih društev v Italiji in Združenje pevskih zborov Primorske, se bo udeležilo nad 130 zborov, iz Primorske regije v Sloveniji in iz zamejstva; ker je število zborov izredno, so prireditelji bili prisiljeni povečati tudi število koncertov, pet jih bo na italijanski strani in sedem na jugoslovanski. Prvič bo letos koncert te velike pevske prireditve tudi v Kanalski dolini in sicer 12. aprila na Trbižu. Za letošnjo revijo se je prijavilo tudi precej zborov iz Goriške in sicer 17; nekateri nastopajo prvič, drugi pa so že stalni gostje »Primorske poje«. Iz goriške pokrajine bodo nastopili sledeči zbori: ženski zbor »Oton Župančič« iz Štandreža v Pivki v petek 20. marca; dekliški zbor »Danica« z Vrha, mešani zbor iz Štmavra in mešani »Rupa-Peč« v goriškem avditoriju v soboto 21. marca; mešani zbor »Oton Župančič« iz Štandreža v Trstu v nedeljo, 22. marca; moški zbor »Mirko Filej« in moški zbor »Brda« v Prvačini v soboto, 28. marca; mešani zbor »Štandrež« v Kobariidu, v nedeljo, 29. marca; moški oktet »Primoz Trubar« na Opčinah, v soboto, 4. aprila; moški zbor »Briški grič« iz Števerjana

in mešani zbor »Hrast« iz Doberdoba v Ljesi v Slovenski Benečiji v nedeljo, 5. aprila; moški zbor iz Štmavra v Ajdovščini, v petek, 10. aprila; »Sovodenjski nonet« in moški zbor »Jezero« iz Doberdoba v Idriji, v soboto, 11. aprila; na zadnjem koncertu v nedeljo, 12. aprila, v Trbižu, bosta nastopila dva goriška zbora in sicer mešani zbor društva »F.B. Sedej« iz Števerjana in moški zbor »Andrej Paglavac« iz Podgode. Ob tem bi lahko rekli, da bo goriška pevska tradicija kar dobro predstavljena na letošnji reviji, saj je nad deset odstotkov vseh zborov napovedanih prav z Goriškega.

—o—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V KRMINU

V krminski občini že vrsto let prirejajo gledališko sezono pod pokroviteljstvom občinske uprave in občinske kulturne konzulte. Večkrat so nastopile tudi slovenske skupine in tako bo 21. marca Slovensko stalno gledališče predstavilo Pirandellovo igrano »Človek, zverina in čednost«. Zanimivo je, da so v Krminu nastopili tudi veliki gledališki mojstri in dobre gledališke skupine, tako bo tudi letos; za nas Slovence je pa še posebej važno, da se organizatorji odločajo tudi za slovenske predstave, kar pomeni potrditev slovenske prisotnosti v tej zapadni goriški občini.

—o—

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV PROTESTIRA

Tudi Zveza koroških partizanov se je oglasila v zadevi oprostitelne razsodbe, ki jo je izrekla porota v Celovcu v kazenskem postopku proti Friedrichu in Eriki Rainer. Gre za sina in hčerko bivšega nacističnega veljaka, ki je bil po vojni ustreljen v Ljubljani. Skušala sta namreč opravičiti njegova medvojna dejanja, istočasno pa sta skušala rehabilitirati sam nacizem in njegove zločine. Sodba porotnikov je po mnenju Zveze koroških partizanov zelo značilna za položaj na Koroškem, kjer ostaja protifašizem bolj pri besedah.

»KAMEN NA KAMNU« V DOBERDOBU

Po uspehu, ki ga je doživela v Foljanu, je razstava slik Joška Prinčiča in Viljema Zavadlava bila preteklo soboto odprta v Doberdobi v tamkajšnji občinski sejni dvorani. Kot je znano, je to razstavo organiziralo Večnamensko kulturno središče v Ronkah, ki na Laškem hvalevredno vrši vlogo pospeševanja in vrednotenja slovenske kulture in ohranjanja narodne identitete. Razstava v Doberdobi je prirejena v sodelovanju z občinsko upravo; doberdobski župan dr. Mario Lavrenčič je poudaril, da je to prva kulturna prireditve večnamenskega središča na območju doberdobske občine in izrazil željo, da bi v bodočnosti prišlo do večjega sodelovanja med omenjenimi ustanovami; spregovorila sta še predsednik središča Sergio Bozzi in predsednik posvetovalne komisije za vprašanja slovenske narodne skupnosti dr. Karlo Černic, ki je poudaril potrebo po boljšem ohranjanju kulturnih dobrin v Doberdobi in na Krasu.

Posegi deželne ustanove ERSA

Pred dnevi je upravni svet deželne ustanove ERSA odobril finančni načrt za letošnje leto; ta dokument predvideva nad pet milijard dohodkov in ravno toliko izdatkov, odobren je bil z večino glasov, trije svetovalci so se vzdržali. Glavno poročilo je podal predsednik Mario Lucca, ki se je zaustavil ob razlagi izvajanja deželnih zakonov in deželnega finančnega načrta. Delovanje te ustanove bo tudi v bodoče usmerjeno v izboljšanje kmetijstva na gričevnatih in hribovitih področjih, obenem pa tudi v ravninskih predelih; vsa politika ERSE teži za tem, da bi se izboljšali življenjski pogoji in zvišali dohodki vseh obdelovalcev zemlje. Za to pa je potrebno v prvi vrsti imeti jasno sliko o potrebah našega kmetijstva in usposobiti strokovno in tehnično osebje, da bi smotrno izvrševalo

svoje naloge. Predsednik je omenil vlogo področnega centra v Tolmeču za socialni in gospodarski napredek hribovitih predelov. Važna je tudi skupna obramba pred točo ob italijansko-jugoslovanski meji, kar je predmet dogovora in odločitve med pristojnimi organi na obeh straneh meje (zavarovanih bo približno 120 tisoč hektarov na področju, kjer so v glavnem sadovnjaki in vinogradi). Govor je bil tudi o potrebi podpore raznim zadrugam in centrom, ki se ukvarjajo s pridelovanjem sira, žitaric in mleka; ravno tako je treba podpirati živinorejo, predvsem pa izobraževanje mladih in strokovno izpopolnjevanje odraslih. Deželna kmetijska ustanova ERSA se torej nahaja pred velikimi obveznostmi, težkimi nalogami in široko zastavljenimi programi.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nadja Maganja »Trst 1945-1949«

NASTANEK NEODVISNEGA SLOVENSKEGA POLITIČNEGA GIBANJA

Na tržaški univerzi je pred kratkim diplomirala Nadja Maganja z izredno zanimivo in aktualno disertacijo pod naslovom »Trieste 1945-1949: Nascita del movimento politico autonomo sloveno«, t.j. »Trst 1945-1949: Nastanek slovenskega samostojnega političnega gibanja«. Študija obsega v lepi tipkani in razmnoženi izdaji okrog 265 strani in predstavlja torej kar zajeto zgodovinsko študijo. Mladi zgodovinarji je treba priznati tudi pogum, ker se je lotila snovi, katere se celo starejši poklicni zgodovinarji in publicisti izogibljajo in jo obravnavajo samo v toliko, kolikor morajo, in še to največkrat pristransko in s političnimi predsodki. Študijo je založil krožek za družbena vprašanja »Virgil Šček« v Trstu in nosi letnico 1980.

Študija je razdeljena v sedem poglavij pod naslovi »Zgodovina Slovencev na Primorskem do druge svetovne vojne«, »Jugoslovanska uprava in njena odprava s strani Zvezniške vojaške uprave«, »Ustanovitev Slovenske demokratske zveze v Trstu«, »Slovenska krščansko-socialna zveza«, »Slovenske politične sile za uveljavitev Stalnega statuta in za ohranitev Svobodnega tržaš-

zavezniško vojaško upravo, kar je imelo za trajno posledico, da je ta tesno sodelovala z italijansko stranjo in z italijanskimi političnimi silami, Slovenci pa so se znašli odrezani od centrov odločanja. Avtorica obuja spomin — seveda na osnovi zgodovinskih virov in intervjuvov s preživeli — na mnoge osebnosti tedanjega slovenskega življenja na Tržaškem in delno seveda tudi na Goriškem, čeprav se osredotoča na Trst kot na ozemlje pod Zavezniško vojaško upravo v vsej dobi, katero zajema njena študija. Celotna študija je napisana zgoščeno, strnjeno, s sklicevanjem na številne vire, ki so točno navedeni, vendar pa se tudi lahko reče, da se avtorica ne boji samostojnih presoj in sodb, oprtih na zgodovinsko gradivo. Tu pa tam bi ji lahko očitali, čemur pa je seveda kriva njena mladost, da je ponekod v presojah nekoliko shematična in abstraktna, zlasti tudi, ko govori o najbolj važnih osebnostih. O njihovih osebah zvemo le malo več kot ime, čeprav so bili nosilci dogajanja. Temu je bila kriva morda tudi njena skrb, da bi dala študiji čimbolj znanstven, objektivni značaj.

Študija bo lahko služila kot neobhodno potrebno in osnovno gradivo za vsakršno slovensko zgodovino, ki bo obravnavala novejšo zgodovino slovenskega naroda na Primorskem.

Delu je napisal dvojezični predgovor dr. Rafko Dolhar, predsednik Krožka za družbena vprašanja »Virgil Šček«. V predgovoru pravi med drugim: »Dogajanja polpretekle dobe morajo za nas vse biti, kolikor je le mogoče, popoln in objektivni predmet razmišljanja in podlaga za opredeljevanje in odločanje. Če bo objava tega gradiva to dosegla, tedaj bo velik trud avtorice tega dela bogato poplačan«.

Poravnajte naročnino!

kega ozemlja«, »Polemike na levici«, »Volitve leta 1949« in k temu še »Zaključki«. Na koncu najdemo še bibliografijo, seznam okrajšav oz. kratic, seznam imen in kazalo.

Pri pisanju študije je uporabljala avtorica tudi drugojezične, predvsem seveda italijanske vire, posebno še italijansko časopisje tistega časa. V »Zaključkih« je zanimiva njena ugotovitev, da ni resničen občutek, ki ga je slišati s strani slovenskih komunistov, da sta zadobili obe slovenski stranki, t.j. Slovenska demokratska zveza in Slovenska krščansko-socialna zveza, protijugoslovanski ali celo fašistični značaj. V omenjenih sedmih poglavjih pa je podala skrben pregled ne le nad nastajanjem in razvojem obeh imenovanih političnih strank oziroma skupin, ampak tudi nad zelo številnimi drugimi društvi, ki so nastala in delovala tisti čas na Tržaškem. Veliko je govora o slovenskih šolah, ki so bile ena glavnih skrbi oziroma med glavnimi prizadevanji obeh strank. V študiji prikazuje naravnost dramatično ustanavljanje Slovenske demokratske zveze in vse mogoče ovire, od katere je zadevala tako na eni kot na drugi strani. Opozarja tudi na težave, ki jih je delalo italijansko uradništvo, to je uradništvo italijanske narodnosti in nacionalistično usmerjeno, prebivavcem slovenske narodnosti in zavesti, ko jih je pri izdajanju osebnih izkaznic oziroma dokumentov kratkomalo napravilo za jugoslovanske državljane, da bi preprečilo njihov vpis v volivne seznane ob brezbriznosti zavezniške vojaške uprave.

Študija Nadje Maganja nam priključuje v spomin nešteto stvari iz prvih poveljnih let, tudi take, ki smo jih že pozabili ali so nam prešle v podzavest in ne mislimo več nanje. Pred duševnimi očmi nam oživlja burno dogajanje tistega časa na Tržaškem, kot npr. nesrečni sklep komunistične strani, da naj slovensko prebivalstvo ne sodeluje z

S TRŽAŠKEGA

SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK V MAČKOLJAH

(nadaljevanje s 4. strani)

v podzavesti ljudstva, ki je bilo v dvorani, ostal nekakšen grenak občutek boleče aktualnosti Bevkove pridige.

Po treh pesmih, ki jih je zapel kvintet, je g. Bedenčič pokazal svoje diapozitive o Gorenjski, ki so res zelo okusno razporejene in povezane. Vtis, ki so ga pustile med gledalci, je bil zelo velik. Gospod Raztresen pa je lepo izrazil občutek nas vseh, ko je stopil na oder in s Cankarjevim Kurentom vzkliknil: »Domovina, ko te je Bog ustvaril...«

Društvo slovenskih izobražencev in Slovenska prosveta, Trst - Donizettijeva 3, vabita na **osrednjo Prešernovo proslavo**, ki bo v ponedeljek, 9. februarja, v Peterlinovi dvorani ob 20.15.

Na sporedu so:

nastop mladinskega kvinteta

recitacije

nastop basista Darija Zlobca

razglasitev izida literarnega natečaja Mladike in natečaja Mladi oder ter podelitev nagrad

govor prof. Ester Šferco

Mačkoljani so torej letos že aktivno začeli s svojim kulturnim delovanjem. Gotovi smo, da bodo med letom še veliko naredili. Da bo tako, nam zagotavljajo tudi besede napovedovalke Darije Smotlak, ki je ob zaključku večera voščila, da bi se spet kmalu videli.

M.T.

Februarska številka »Ognjišča«

Tokrat si ne moremo kaj, da ne bi poročila o novi, februarski številki Ognjišča spet začeli s »pismom meseca«, to je s pismom kakšnega mladega, ki se obrača na uredništvo, da mu potoži svoje težave in poprosi za nasvet. Tokrat je to neko 16-letno dekle, ki bi rada postala misijonska zdravnica, hkrati pa si želi tudi, da bi si lahko ustvarila svojo družino. Ne ve, kako naj se odloči. Oče urednik ji svetuje, kaj lahko napravi, da bo spoznala, kam jo bolj vleče, in da se bo pravilno odločila. Predvsem mora biti o obojem poučena in dozoreti mora v pravo, samostojno osebnost.

Ognjišče nam tudi predstavlja tri mlade pesnike, ki objavljajo vsak po eno pesem. To so Roža Gantar, Martin Gutl in Teja Virant. Seznani nas tudi z 12-letno slovensko deklico Magdaleno Tomažič, ki je bila ena boljših na svetovnem razpisu za najboljše risbe, ki ga prirejajo v indijskem glavnem mestu Novem Delhiju. Magdalena Tomažič je ena od desetih lepih in pridnih ter bistrih otrok v družini Tomažič iz Vrhpolja pri Vipavi. To je ena izmed kakih desetih družin v tistem kraju, ki še živijo samo od kmetijstva. Rudi Koncilijski poroča o nedavnem shodu mladih v Rimu na pobudo bratov redovnikov taizejske skupnosti. Med desetstisoči mladih je bilo tudi kakih

800 mladih Slovencev. Severin objavlja črtico »Še se boš smejala«, Tanja Čas pa črtico »Čas vse ozdravi«. Kljub kratkosti najdemo v teh zgodbah več resničnega življenja in resničnih problemov kot v marsikaterem dolgem besedilu, ki bi hotelo veljati za leposlovje.

Silvester Čuk poroča o posvečenju novega mariborskega škofa — poročilo spremlja več barvnih fotografij —, Franc Bole pa nadaljuje svoj potopis po Afriki, kjer je obiskoval slovenske misijonarje. Zanimivo je tudi poročilo Franca Boleta o začetku gradnje cerkve v Novi Gorici. Oče urednik poroča tudi o svojem obisku pri mladi Anamariji Prašelj pri Sv. Križu na Tržaškem. Anamarija Prašelj je od rojstva handikapirana, a zelo bistra, tako da se je sama naučila brati in pisati iz televizijskih oddaj, ker ni mogla obiskovati šole.

Mesečnik vsebuje tudi članek o nedavno ubitem beatlesu Johnu Lennonu in o ruski športnici tekačici Tatjani Kazankini. Iz članka je med drugim spoznati, kako tudi telesno ne ravno favorizirani atleti in atletinje doživljajo uspehe predvsem z zavzetostjo in rednim treningom. Kot navadno prinaša mesečnik še pisma mladih, roman in marsikaj drugega, mesečna priloga pa je posvečena mladim handikapirancem.

Važnost poljedelstva

Nedavni dramatični dogodek na Kolonkovcu, ko so domačini najprej demonstrativno in odločno preprečili zasedbo obdelane površine, ki je bila z odlokom razlaščen, nato pa je bila zemlja lastnici s silo odvzeta in brezobzirno opustošena z buldožerjem, da bi sežidali na njej nove stanovanjske hiše, je ponovno in neprijetno opozoril na problem, ki bo postal že v malo letih zelo hud. Ne samo na Tržaškem, ampak po vsem svetu. To je problem obdelane zemlje in hrane.

Strokovnjaki za prehrano in kmetijstvo, kot npr. agronomi, ekonomisti in trgovci z živili na debelo že lep čas opozarjajo, da bo začelo čez nekaj let primanjkovati hrane in po svetu se bo začel tak lov za živili, kot je danes lov za nafto. Cena živil se bo močno dvignila. Najhujše bodo seveda prizadete tiste države, ki pridelajo sorazmerno malo živil doma in so navezane za prehrano svojega prebivalstva v glavnem na uvoz. To so mnoge države tretjega sveta, katerih prebivalstvo narašča hitreje kot pridelek živil, in so vedno bolj navezane na uvoz, nadalje nekatere države vzhodnega bloka, ki so preveč pospeševale industrializacijo in zanemarjale kmetijstvo, delno tudi iz ideoloških vzrokov, ker so videle v kmetih konservativni, če ne kar nazadnjaški element; take države morajo danes žito in druga živila uvažati. Med njimi je tudi sama Sovjetska zveza. Med državami, ki jim grozi pomanjkanje živil, pa so tudi nekatere zahodne industrijske države, ki so se tudi zanašale samo na industrijski razvoj in na terciarne dejavnosti v svoji gospodarski rasti, računajoč, da bodo lahko trajno izvažale drage oziroma visokovredne industrijske izdelke in uvažale cenene poljedelske in vrtnarske pridelke. Med takimi državami so zlasti Nemčija, Velika Britanija in Švedska.

Politika nadaljnega uničevanja poljedelskih in vrtnarskih površin je torej povsod in tudi v Italiji samomorilska in popolnoma v nasprotju z gospodarskimi interesi in z zdravo pametjo. Italija spada sicer, delno po zaslugi svojega podnebja, delno po pridnosti in sposobnosti svojega kmečkega prebivalstva, med tiste zahodne države, ki še niso navezane na uvoz najbolj potrebnih živil in lahko celo še živila izvažajo, vendar pa bi morale skrbno paziti, da ne skrčijo svojih poljedelskih in vrtnarskih površin in da ne spodbujajo bega z zemlje. Spodbujati in pomagati bi morale lju-

dem, ki še vztrajajo na zemlji kljub skušnjavi lahkega mestnega življenja in boljšim socialnim pogojem industrijskega delavstva. Kot smo videli v primeru Kolonkovca, pa se dogaja obratno: da namreč s silo jemljejo zemljo in jo razlaščajo ljudem, ki še imajo veselje in pogum do obdelovanja polj in vrtov ter jih pehajo med proletarijat brez zemlje ali med mase industrijskega delavstva v mestih in v predmestjih.

Urbanisti in statistiki Združenih narodov so pred kratkim opozorili, da bodo, če bo šlo tako naprej, že ob koncu tega tisočletja obsta-

jala na svetu ogromna velemesta z do 20 milijoni prebivalcev, posebno v tretjem svetu. Kdo bo prehranil te množice, od kod dobiti hrano zanje? Tudi mesta v zahodni Evropi vedno bolj naraščajo, zemlje pa je vedno manj obdelane. To velja tudi za Slovenijo. Danes mora Slovenija uvažati taka živila, ki jih je nekdaj izvažala, kot npr. surovo maslo, jabolka, krompir, rž, koruzo, povrtnine oziroma sočivje, sir in drugo. Kmetje in zlasti kmečka mladina, ki mislijo na beg z zemlje, pa bi se morali zavedati, da bo postala zemlja že v malo letih izredno važna in vir visokih dohodkov, a seveda za tistega, ki bo razpolagal s potrebnim kmetijskim znanjem in bo znal gospodariti z njo ter dosegati velike pridelke ter jih spravljati na trg brez zajedavskih posrednikov.

PESNIK OBUPA IN UPA

(Nadaljevanje s 3. strani)

in Njegovi, veliki, božji, ki dokončno metafizično poveže vse ljudi in vse narode.

Hiša Prešernove smrti stoji v Kranju. Seveda je ostalo zelo malo zemeljskih sledov za vsem tistim, kar je Prešerna v njegovih zadnjih življenjskih letih obdajalo, čeprav so današnji kulturni zgodovinarji in pisatelji skušali rešiti v spomin, kar se rešiti še da. Duh temno svetlega in vseeno tako silno vetrovno pomladnega časa je zamrl. Viharniška energija velikega ustvarjalca ne živi pod Prešernovim nagrobnikom v Kranju, temveč v umetnikovi ustvarjalni kretnji, ki je pobudniško nagovorila vrsto slovenskih rodov. V avstrijski dobi je hiša Prešernove smrti stala na tako imenovanem Zgornjem trgu 182, danes se tisti mestni del imenuje Prešernova ulica. Prešeren je stanoval v prvem nadstropju mestne hiše. V večji sobi je stanoval Prešeren, v ozki sobici poleg pa njegova sestra Katarina, ki je tudi imela majhno kuhinjo s črnim ognjiščem, kjer mu je gospodinjala. V drugem delu prvega nadstropja je Prešeren uradoval. Delal je samostojno v dokaj veliki sobi, medtem ko je bil v sosednjem prostoru zaposlen kot pisar kranjski domačin Primož Soklič. Pod Prešernovimi prostori je imel kavarnico Švicar Florian Pua, po Prešernovi smrti pa so kavarnico pretvorili v trgovino z manufakturnim blagom. Tu je Prešeren 8. februarja 1849 dokaj samotno umrl.

Prešeren je iz te svoje zemeljske skromnosti živel v široki duhovni prostor, ki ga ne

moremo zamejiti s smrtnostjo osebnega človekovega bivanja. Živel je v svoje neizprosne in vseeno mehke pesniške vence, tu se je razodel in razdal in tu smo ga spoznali. Med nami in za nami šumi zdaj njegova pesem bolečine in ljubezni, strahu in upanja:

»Odkrila se bo tebi onstran groba
ljubezni moje čistost in zvestoba.«

Lev Detela

(Prirejeno po oddaji
Glasa Nemčije, Köln 1980)

—o—

AMERIŠKI DOLAR ČEZ MEJO TISOČ LIR

Na italijanskih borzah je vrednost ameriškega dolarja ta teden ponovno prekoračila mejo tisoč lir, saj je ameriška valuta kotirala 1.022 - 1.024 lir se pravi dva odstotka več kot prej.

Ameriški dolar se je okrepil na vseh evropskih deviznih tržiščih. Njegova vrednost se je znatno povečala zlasti v primerjavi z zahodnonemško marko. En ameriški dolar je na primer v Frankfurtu veljal 2,16 marke, medtem ko je prej veljal 2,12.

SKRB ZA SVOJE

Bocenska avtonomna pokrajina bo nakazala 41 milijard in 600 milijonov lir za odpravo primanjkljajev v občinah na Južnem Tirolskem. V primerjavi z lanskim letom se bo nakazilo povečalo za 20 odstotkov. Nakazano vsoto bodo razdelili med posamezne občine na osnovi števila njihovega prebivalstva.

—o—

SLOVENSKI KLUB v Trstu Ul. sv. Frančiška št. 20/II

priredi v torek, 10. februarja 1981 ob 20.30

SREČANJE Z JELKO GERBEC

Slovenska senatorka, ki je tudi naša edina predstavnica v Rimu, nam bo spregovorila o svojem delu, o svojih prizadevanjih in uspehih, o izkušnjah in načrtih. Sledil bo pogovor o aktualnih problemih, posebno tistih, ki zadevajo slovensko narodnostno skupnost v Italiji ter uveljavljanje njenih pravic na državni in krajevni ravni.

ZDAJ JE NA VRSTI KD

■ nadaljevanje s 1. strani

vorni politiki iz vrst Krščanske demokracije globlje seznanili s manjšinsko problematiko v Italiji, zlasti v deželi Furlaniji - Julijski krajini, ter spoznali načelna izhodišča, na katerih mora temeljiti politična akcija v prid teh manjšin, kar bi moralo obvezovati stranko, ki se sklicuje na krščanske vrednote in na krščansko gledanje na svet ter na človeka. Žal so posegi nekaterih, tudi vidnih predstavnikov Krščanske demokracije pokazali, kako jim je manjšinska problematika v bistvu še vedno tuja, saj niso kazali razumevanja za bistvene zahteve narodnih manjšin. Pozitivno pa je vsekakor dejstvo, da je ta problematika sploh postala predmet razmišljanja in razprave v tem političnem krogu, saj je znano, kako so na primer še pred nekaj leti videmski in tu-

di tržaški demokristjanski politiki zatirjevali, da beneški Slovenci sploh niso manjšina, da skratka niso Slovenci, kar je glavni vzrok, da ti naši rojaki do danes nimajo nobene zaščite in da se je mnogo let po drugi vojni v Benečiji naravnost razbohotila raznarodovalna politika. Videmska katoliška Cerkev je v zadnjih letih jasno spregovorila, kako in kaj misli o beneških Slovencih, Demokratična liga je na tem zasedanju tudi povedala svojo besedo, sedaj je naloga Krščanske demokracije, da se ravna v skladu s krščanskimi načeli in zastavi vse svoje sile, da se uzakonijo in zaščitijo temeljne pravice naših slovenskih bratov in sester v videmski pokrajini. Mislimo, da po tem, kar smo slišali na zasedanju v Vidmu, noben odgovorni katoliški politik ne bo mogel več slepomišiti s to problematiko.

MOSOLIMPIADA 80

0000 SAŠA RUDOLF 0000000000 18 0000

Kremelj, 21. julija 1980, dopoldne

Skoraj me zamika, da bi v hotelu Rossija obiskal »berioško«, dobro založeno trgovino z domačimi in uvoženimi izdelki, ki jih prodajajo izključno za tujo, konvertibilno valuto. K sreči trgovina še ni odprta, popolnoma prazna pa je tudi Kremljevske nabrežje, saj je komaj šest ura. Trg pred slovito katedralo blaženega Bazilija, kjer je običajno na desetine avtobusov državnega turističnega podjetja Inturist, je tudi prazen. Tu pa je južni vhod na Rdeči trg.

V vzhajajočem soncu je pogled na katedralo z osrednjim 47 metrov in pol visokim stolpom čudovit. Pozlačene čebuljaste kupole in mozaiki se naravnost bleščijo. Katedrala je vsekakor najlepši primer pravoslavne arhitekture v Rusiji. Okrog osrednjega stolpa s pravoslavnim dvojnimi križem na vrhu je osem kapelic, ki se končujejo s prav tolikim številom čebuljastih kupol, vsaka drugače zgrajena in mozaičsko obdelana. Med seboj so povezane z galerijami in samostanskimi zgradbami.

Legenda pravi, da je car Ivan Grozni dal oslepiti arhitekta in mojstre zidarje, da bi jim na ta način preprečil ponovitev mojstrovine kje drugod.

Še bolj kot izpred katedrale je razgled na Kremelj lepši izpred hotela Rossija. Od tu je viden skoraj pravilni enakokraki trikotnik s tremi mejnimi stolpi Nikolskega, Beklemiševa in Borovitskega, ki so povezani z 20 metrov širokim in 8 metrov visokim obzidjem.

Kremelj je srce Moskve, saj se je na tem mestu pričela zgodovina mesta. V 12. stoletju je princ Jurij Dolgoruki zgradil na griču ob reki Moskvi utrdbo, ki jo je obdal z visoko leseno ograjo. Ustanovitev mesta pa postavlja v leto 1.147. Dolga štiri stoletja je bil Kremelj, leseno ograjo je zamenjal kamniti zid, prestolnica carjev, dokler Peter Veliki ni preselil svoje rezidence v sveti Petrograd. Moskva je postala znova srce veledržave leto dni po oktobrski revoluciji, ko se je v Kremelj vselil Lenin. Leta 1923 pa je Moskva tudi uradno postala prestolnica Zveze sovjetskih socialističnih republik.

Na jugu meji Kremelj na reko Moskvo, med obzidjem pa so na tej strani trije pomembnejši stolpi, skupno jih je 19, Tajniški in že omenjena Beklemišev in Borovitski. Na zahod meji na Aleksandrove vrtove s sloviti stolpoma Kutafja in Troitski. Zadnji del zahodnega kraka trikotnika predstavlja zidovje ogromne smodišnice. Na zunanji strani, torej na Aleksandrovih vrtovih je grob neznane vojaka, kjer se, podobno kot pred Leninovim mavzolejem vsako uro izmenjuje častna straža. Vzhodni krak trikotnika meji na Rdeči trg. Tu sta tudi stolpa Nikolskega in Spasskega, na katerem je slovita kremeljska ura in skozi katerega vozijo črne limuzine s člani politbiroja partije in ministri.

Za navadne smrtnike je vstop skozi Nikolskijev stolp, ob vhodu je seveda treba plačati vstopnino, za nas tujce v konvertibilni ameriški valuti po 8 dolarjev na glavo. Vsekakor pa je ogled ne samo obvezen, pač pa tudi zanimiv, čeprav je večina kremeljskih palač, cerkev in samostanov zaprtih. Nekateri so za

obiskovalce zaprti, druge pa — vsaj tako pravijo — restavrirajo.

Pot skozi Nikolskijev stolp pelje mimo smodnišnice na levi in palače na desni, kjer je živel in vladal Lenin. Za ogled kongresne palače je potrebno posebno dovoljenje, ki ga izdaja Inturist. Ker ga seveda nimam, si bom kongresno palačo lahko ogledal le od zunaj. Gre za ogromno, arhitektonsko povsem zanimivo palačo, ki razpolaga z gledališčem, banketno dvorano za 2.500 gostov, razgledno teraso in visečim hodnikom, ki jo povezuje s kremeljsko palačo ...

Zelo lepe so bližnje cerkve Svete Trojice, Dvanajstih Apostolov in Vnebovzetja. Odprta je le ena, ostali dve trenutno restavrirajo.

Še in še bi se bilo moč sprehajati po kremeljskem parku, ki je zelo lepo urejen, toda ura je že devet in vrniti se bo treba v hotel Kosmos.

Pred povratkom iz Kremlja še kratek postanek pred palačo starega ruskega senata na jugovzhodni strani Kremeljskega gledališča, kjer ima zdaj sedež prezidij Vrhovnega sovjeta. V prostorih starega ruskega senata pa zaseda ministrski svet Sovjetske zveze, tu pa je tudi urad generalnega tajnika sovjetske komunistične partije Leonida Brežnjeva. Rad bi si ogledal vsaj slovito Sverdlovovo dvorano, toda za tujce je to top secret.

(Dalje)

— Si vidu, Mihec, kaku smo u tem novem leti dobili vre dvej rati naše globalne zaščite!

— Pej kaku? Pej ki?

— Ja, ta prva je bla na Kolonkovci ses tistem buldožerjem, ta druga pej ke smo skupej ses vsemi demokrati lahko manifestirali pruti propadanji mesta. Taku smo tudi Slovenci ku enakopravni držaulani lahko korakali u sprevodi. Videš, de stvar gre naprej.

— Ma smo mogli moučat jn neč govort po slovensko! ...

— Ti Mihec nimaš prou neč potrpljenja! Sej vse naenkrat ne moremo dobet. Je že tu nekej, de so nas pestili zraven. Važno je, de je manifestirau ves demokratični Trst jn de smo bli vsi združeni.

PERTINJEVE IZJAVE

V torek, 2. februarja, bo poslanska zbornica razpravljala o vprašanjih in interpelacijah, ki so jih vložili razni poslanci v zvezi z izjavami predsednika republike Pertinija za francosko televizijo. Predsednik Pertini je, kot znano, izjavil, da središče italijanskega terorizma po njegovem mnenju ni v Italiji, temveč v tujini, pri čemer j namignil, da utegne to središče biti v Sovjetski zvezi, oziroma v vzhodnoevropskih državah. V pogovoru z italijanskim veleposlanikom v Moskvi so predstavniki sovjetskega zunanjega ministrstva označili Pertinijeve izjave za nesmiselne in žaljive, zaradi česar so tudi uradno protestirali. Sovjetska protestna nota je zdaj predmet globlje proučitve italijanskega zunanjega ministrstva.

MALTA IN SOVJETSKA ZVEZA

Sovjetska zveza in Malta sta sklenili sporazum, po katerem se bodo sovjetske trgovske ladje ob Sredozemlju na omenjenem otoku oskrbovale s petrolejem. To je izjavil sovjetski minister za trgovinsko mornarico Guzenko, ki je bil na uradnem obisku na Malti. Sporazum predvideva, da bo okoli 200 sovjetskim trgovskim ladjam na Sredozemlju na razpolago okoli 200.000 ton petroleja na leto.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

- Ma kašna je ta tržaška demokracija, če Slovenci niso smeli neč reč po slovensko?
- Sej ti pravem, de je biu zraven ceu demokratičen Trst. Ta bogi jn ta bogati; tisti, ke so bol naprej jn tisti, ke so bol nazaj. Jn vsakmi demokrati se ne da poslušat slovenske govorance. Jn de ne be kašen vihau nus jn de be bli vselih vsi združeni, je blo bulše, de se ne govori po slovensko.
- Ja, ma spet te prašam: kašni so ti demokrati?
- E, jeh je vseh sort. Tašni jn tašni. Tu je pluralizem.
- Ma kaku tu, de dva taljanska župana sta žiher govorila, štirje slovenski pej ne? Če be biu jest na njeh mesti, be se primu jn be šou proč. Ne pej moško marširau, ku de ni neč. Sej so se sami sebe ponižavali! ...
- Dragi moj, bet za župana — jn posebno še naprednega — ni kar taku. Ne smej blebetat, kar mu pade u glavo. Vsaka njegova beseda more bet dobro premišljena jn zvagana narprej pr partijski celici jn pole lahko tisto govori samo če pride tašna direktiva. Ma brez direktive — neč! Nekej reda more bet, dragi moj. Jn če ne greš lepu po špahci, te pr drugeh volitvah ne bojo več volili. Na vse je treba miselt.
- Jest rečem, de so se kašni mišini al tisti od melona prou z guštam smejali, ke so vidli, kaku so slovenski župani mehki jn ponižni.
- Se zna, de so se. Taku bojo jemeli še bol koražo nam dat še vse ta druge rate od naše globalne zaščite. Boš vidu.
- E ja! Zdej sm se spounu na tisti naš pregovor: »Kdor ponižuje se sam, podlaga je tujčevi peti.«
- Tudi Cankar je vidu daleč naprej, kadar je reku: »Hlapci, za hlapce rojeni.«